

Vlaams
Parlement

vergadering **C65 – OND7**
zittingsjaar 2013-2014

Handelingen

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen

van 14 november 2013

VOORLOPIGE VERSIE

Niet citeren zonder de bron te vermelden

INHOUD

- Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stand van zaken van de schaalvergroting in het leerplichtonderwijs
- 356 (2013-2014) 3
- Interpellatie van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) betreffende de structuurhervorming van het secundair onderwijs
- 29 (2013-2014) 12
- Vraag om uitleg van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de plannen van de Vlaamse Regering voor een samensmelting van het gemeentelijk, provinciaal en gemeenschapsonderwijs tot één publiek net
- 381 (2013-2014) 17

■

Voorzitter: de heer Boudewijn Bouckaert

Vraag om uitleg van mevrouw Marleen Vanderpoorten tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de stand van zaken van de schaalvergroting in het leerplichtonderwijs - 356 (2013-2014)

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, geachte leden, minister, in de plenaire vergadering van 23 oktober verkondigde u naar aanleiding van de actuele vragen over het lerarenloopbaanpact dat schaalvergroting in het onderwijs een oplossing zou kunnen bieden voor een aantal knelpunten met betrekking tot de aantrekkelijkheid van het beroep. Ook eerder zei u dat al. Ik kan me daar ook iets bij voorstellen. Het vergroten of versterken van de scholengemeenschappen was immers een item vanaf het begin van de legislatuur. Het stond ook in de beleidsnota. Dit is echter toch wel van een andere orde. Over de schaalvergroting zou volgens u nog deze legislatuur kunnen of moeten worden beslist, en dit zou nog deze legislatuur een aanzet tot uitvoering krijgen.

In de dagen daarop verklaarden diverse vertegenwoordigers van de vakbonden, het GO!, het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) en de directieverenigingen dat ze het voorstel zoals dat nu op tafel ligt, niet zien zitten. Dat lijkt me bijzonder eigenaardig voor een decreettekst die diep ingrijpt in de fundamenteën van de organisatie van het onderwijs. Minister, u hebt daar ook op gereageerd. Dat gebeurde allemaal via de pers. We zullen straks dus vernemen hoe het nu echt zit. In een artikel die vrijdag in De Standaard stelde u dat u in de week van de herfstvakantie intensief zou overleggen – op afstand, denk ik dan – met de partners, om tot een vergelijk te komen.

Ik vraag me af of het toch niet beter was geweest om het oorspronkelijke spoor van de scholengemeenschap gewoon aan te houden. Waarom hebt u het geweer van schouder veranderd? In welke mate wijkt het voorstel dat nu ter tafel ligt, af van het voorstel dat in het kader van de visienota over het lerarenloopbaanpact werd besproken in de commissie Onderwijs? Of is dat nog hetzelfde voorstel? Wat hebt u ondertussen gedaan, in de voorbije weken dus, om vooralsnog tot een vergelijk te komen, en wat zijn de resultaten? Wat zijn de consequenties voor de leraar als het decreet wordt uitgevoerd? Met andere woorden, door welke concrete maatregelen wordt het beroep van leraar aantrekkelijker gemaakt? Klopt het dat er wordt gedacht aan een voorstel van decreet? Zijn uw contacten daarover met de meerderheid afgerond? Is er voor bepaalde onderwerpen ook geen tweederdemeerderheid nodig? Hoe interfereert deze schaalvergroting met heel de discussie over één publiek net? Dat komt echter misschien straks nog wel aan bod.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, geachte leden, als we het hebben over schaalvergroting, dan moeten we ons heel sterk hoeden voor misverstanden. Minister, ik heb altijd begrepen dat er veeleer werd gepleit voor bestuurlijke schaalvergroting, en niet voor een schaalvergroting bij de scholen zelf. Het lijkt me belangrijk om dat heel duidelijk te onderstrepen, want daarover zijn er in de sector toch heel wat misverstanden. Iedereen die het onderwijs volgt, weet dat een bestuurlijke schaalvergroting op termijn noodzakelijk is.

De vele gesprekken die we tot nu toe hebben gehad over de hervorming van het secundair onderwijs, en de beginnende gesprekken – die u mogelijk hebt voortgezet – over het loopbaanpact, hebben ons ook geleerd dat die bestuurlijke schaalvergroting eigenlijk een cruciale rol speelt daarbij. Ook dat element mogen we niet vergeten.

Nog een element is het volgende. In Vlaanderen hebben we hoe dan ook vrijheid van onderwijs. Die vinden we heel belangrijk. Daarmee zullen we hoe dan ook rekening moeten houden in de hele discussie over schaalvergroting. Als we een draagvlak willen creëren voor

die bestuurlijke schaalvergroting, dan zullen we respect moeten hebben voor die vrijheid van onderwijs, maar tegelijk zullen we moeten proberen de koepels, de vertegenwoordigers van het personeel, de hele sector mee te krijgen in heel dat proces. Ik gebruik bewust het woord ‘proces’, want mijns inziens kan dit moeilijk van vandaag op morgen gebeuren, zal dit altijd een bewustmakingsproces, een groeiproces moeten zijn. Daarom pleit ik ervoor een voldoende realistische schaal te nemen, rekening houdend met de uitgangspunten die ik daarnet heb gegeven, maar tegelijk ook met het draagvlak dat daarvoor moet worden gecreëerd in de sector zelf.

De voorzitter: De heer Van Dijk heeft het woord.

De heer Kris Van Dijk: Voorzitter, minister, geachte leden, de bekommernissen die de collega's hebben geuit over het draagvlak en dergelijke lijken me terecht. In mei heeft de Vlaamse Regering de conceptnota goedgekeurd. Het is niet de bedoeling te komen tot een schaalvergroting van de scholen, maar wel degelijk tot een schaalvergroting qua bestuurskracht. We moeten in heel die evolutie ook rekening houden met het element van de inzet van leerkrachten, de werkzekerheid en dergelijke. Ook dat element moeten we hier meenemen.

Eenzijds is er de conceptnota, die zijn evolutie kent, anderzijds heb je de discussie over de rol van het officiële onderwijs. Hoe staan die twee met elkaar in verbinding? Het een kan niet zonder het ander. Op een bepaald moment moeten de conclusies van de discussie geïncorporeerd worden in het gegeven van de bestuurlijke schaalvergroting.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

De heer Jo De Ro: Minister, ik neem aan dat we uw uitspraak dat u het desnoods zonder decreet zou doen, even mogen vergeten, want dat lijkt mij niet de beste manier om een draagvlak te vinden, noch om de wettelijkheid te garanderen.

Het viel mij wel op dat de uitspraak voor veel van mijn collega-schepenen van Onderwijs op een slecht moment kwam. Van een aantal van hen, over de partijgrenzen heen, heb ik dezelfde reactie gehoord, namelijk dat als de Vlaamse overheid bij Onderwijs op dezelfde manier naar schaalvergroting zal kijken als bij de politie en de brandweer, ze een belangrijk draagvlak zou kunnen verliezen.

In budgettaire moeilijke tijden worden bijna alle schepenen van Onderwijs geconfronteerd met de vraag of we dat nog wel zelf moeten doen. Met betrekking tot kleuter- en lager onderwijs is die vraag minder scherp, maar voor buitengewoon, secundair en deeltijds kunstonderwijs (dko) stelt men die vraag wel. Men kijkt waar leerlingen vandaan komen en ziet dat in veel steden en gemeenten leerlingen in die drie delen van het onderwijs vaker van buiten de gemeentegrenzen komen.

Als u dan op zo'n moment op die offensieve manier over de schaalvergroting communiceert, leidt dat ertoe dat op heel veel plaatsen het werk van de schepenen van Onderwijs moeilijker wordt. Door de traditionele rol die steden en gemeenten moeten spelen, maakt dat hun taak nu zeker niet gemakkelijker.

Wat mij ook verbaasde, was dat als er over schaal gesproken werd, het over het leerplichtonderwijs ging, maar dat het dko, waar de steden en gemeenten 92 tot 95 procent van de onderwijsmarkt hebben, niet vernoemd werd. Ik vind dat niet terug in de conceptnota en hoor het ook niet in de uitspraken. Dat is raar, want als men dan toch over samenwerking en schaalvergroting spreekt, waarom zou u dat onderdeel er dan niet bij nemen? Het creëert immers een grotere schaal, en bovendien is het een pleidooi van velen om daar een nauwere samenwerking te realiseren.

Er wordt in de nota ook uitdrukkelijk gesproken over nieuwe zonale onderwijsfora, die de lokale overlegplatforms (LOP's) zouden moeten vervangen. Op zich is het geen verkeerd idee om de discussie te voeren over de geografie van de LOP's, maar als ik de geografie bekijk

van een aantal zones die zo'n onderwijsforum zouden moeten vormen, blijkt die ook niet altijd in de lijn te liggen van de leerlingenstromen. Als er een schaalvergroting moet komen voor de LOP's, zou het interessant zijn om die nog meer af te stemmen op die bewegingen van leerlingen, omdat je dan schoolbesturen en scholen bijeen kunt brengen om het over leerlingenstromen te hebben. Voor gemeenten en schoolbesturen die ver van elkaar liggen en waartussen er geen leerlingenuitwisseling is, lijkt die schaalvergroting mij niet de meest efficiënte.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik neem de laatste tijd nogal veel deel aan onderwijsdebatten en ik merk wel degelijk dat die schaalvergroting – soms ook 'centralisatie' genoemd – een grote zorg is bij het onderwijspersoneel. Dat leeft sterk. Wil je een draagvlak creëren en niet dezelfde moeilijkheden hebben als met de hervorming van het secundair onderwijs, is het belangrijk dat de misverstanden die daaromtrent bestaan, zo goed mogelijk worden uitgeklaard.

Ikzelf verdedig de schaalvergroting. Ik vind ze zinvol, als ze tenminste niet leidt tot een nieuwe bestuurslaag in de school, waarbij superdirecteurs worden gecreëerd, die hiërarchisch boven de andere directeurs staan. De hogere bestuurslaag moet faciliterend zijn en moet de directeurs ontlasten van een aantal logistieke taken die ze nu moeten doen en waardoor ze hun pedagogische en didactische taken niet voldoende kunnen uitvoeren. Dat is de logica die achter die schaalvergroting moet zitten. Het moet een faciliterende schaalvergroting zijn. Daar moet zeer goed over gecommuniceerd worden, minister.

In een van de vorige commissievergaderingen had u al gezegd dat er een directeur pedagogie en een directeur logistiek zou moeten komen. Dan krijgt die scholengroep een beetje het uitzicht van een soort regering, met verschillende ministers. Ik vind dat u klaarheid moet geven over het specifieke doel van de schaalvergroting.

Bij veel mensen uit het basisonderwijs leeft ook de vrees dat die schaalvergroting niveau-overschrijdend zal zijn. Zij vrezen dat zij in die scholengroepen zullen worden overklust door de mensen van het secundair onderwijs. Minister, ik had graag uw opinie daarover.

Wat gebeurt er met de scholengemeenschappen? Zij worden als een goede structuur ervaren. Zullen ze verdwijnen of zullen ze kunnen blijven bestaan?

Ik sluit mij ook aan bij een punt van mevrouw Vanderpoorten. Uit dat artikel blijkt dat bepaalde aspecten, zeker in het gemeenschapsonderwijs, moeten worden doorgevoerd via een bijzonder decreet. Of is dat niet zo? Als jurist erger ik mij er toch wel aan dat de regering, die toch over heel veel middelen beschikt, die departementen en juristen heeft, dit niet op voorhand kan uitklaren. Dit leidt achteraf tot moeilijkheden of, zoals bij het Grond- en Pandendecreet, tot een vernietiging door het Grondwettelijk Hof. Men zou toch meer preventief kunnen ingrijpen en ervoor zorgen dat er achteraf geen juridische moeilijkheden worden opgeworpen. Minister, graag uw opinie daarover.

Minister Pascal Smet: Het is belangrijk om te herhalen dat het hier gaat om een bestuurlijke schaalvergroting en niet om een schaalvergroting van scholen. Dit werd heel duidelijk naar het veld gecommuniceerd. Ik heb de afgelopen twee maanden 2750 schooldirecteurs gezien, zowel van het basis- als van het secundair onderwijs. *(Opmerking van de heer Boudewijn Bouckaert)*

Neen, niet apart maar wel samen in groep. Er was heel veel ruimte voor debat. De hele bestuurlijke schaalvergroting was daar een afzonderlijk onderdeel van. Mijn conclusie, en die van alle ambtenaren die daar waren, was dat daar wel een draagvlak voor is. Men moet een beetje oppassen met wat individuen zeggen met een megafoon: dat is niet altijd representatief voor wat algemeen wordt gezegd. Dat is trouwens een ziekte van deze tijd, niet alleen in het onderwijs maar in alle domeinen: individuen kunnen een mening als waarheid verkondigen, terwijl die soms enkel dat individu bindt. Dat is een probleem in het maatschappelijk debat. Wij moeten daar nu niet op ingaan, maar het compliceert toch heel veel. Te meer daar er over

fundamentele zaken altijd heel veel verschillende meningen zijn, tussen mensen onderling, in scholen, tussen en in organisaties. Er is altijd een veelheid van opinies, en misschien nog meer in het onderwijs dan in andere domeinen, dat is misschien de aard van het beestje.

Mijnheer De Meyer, u hebt gelijk dat u nog eens onderstreept dat het om een bestuurlijke schaalvergroting gaat. Het goede nieuws is dat iedereen daar nu in mee is. Toen ik minister werd, was dat niet het geval. Met het principe op zich dat een bestuurlijke schaalvergroting nodig is, zowel in het vrij onderwijs als in het publiek onderwijs en in het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG), heeft men geen problemen. De problemen of vragen of bezorgdheden ontstaan wanneer het gaat over uitvoeringsmodaliteiten. Af en toe is, uiteraard, die zorg terecht. Soms wordt hij ingegeven door de zorg van een structuur die zichzelf wil overleven. Als je verandering doorvoert, moet je dat ook af en toe in het achterhoofd houden. Iedereen die al veranderingen heeft doorgevoerd, weet dat dit soms meespeelt. Dat is menselijk. Je moet daar rekening mee houden.

De heer De Meyer heeft gelijk: op het veld heeft iedereen nu door dat dit nodig is om een aantal problemen in ons onderwijs te kunnen oplossen. Dat was niet zo toen ik minister werd, dat is ontstaan. Dat is een rijpingsproces. Ik stel vast dat je voor hervormingen in het onderwijs altijd veel jaren nodig hebt. De ideeën moeten rijpen, wat op zich niet altijd problematisch hoeft te zijn. Het is een publiek geheim dat men in het vrij onderwijs de bestuurlijke schaalvergroting wenst en zelfs zonder decreet kan doorvoeren, mijnheer De Ro. Er is vrijheid van vereniging en van onderwijs. Men heeft dus geen decreet nodig.

In die zin zou je kunnen zeggen dat het feit dat we hebben gezegd dat er een decreet komt al een zeer positief gevolg heeft gehad: men is zelf op dit moment initiatieven aan het nemen. Dat gebeurt achter de schermen. U leest dat allemaal niet, gelukkig maar. Er is een evolutie. Men voert verkennende gesprekken. Dat gebeurt hoofdzakelijk in het vrij onderwijs omdat het zich daar het scherpst stelt omdat je daar negenhonderd inrichtende machten hebt. Dat is toch bijzonder veel.

Ik had deze ochtend een ontbijtvergadering met de Nederlandse staatssecretaris voor Onderwijs. Voorzitter, er wordt hier altijd naar Nederland verwezen maar Nederland heeft in het basisonderwijs hetzelfde probleem met schaal. Ook daar vindt men de scholen te klein qua bestuurlijke kracht. We hebben het hier altijd over 'mastodont' Nederland. Dat geldt voor het voortgezet onderwijs, maar helemaal niet voor het basisonderwijs. Het is toch merkwaardig om vast te stellen dat men in Nederland op dit moment ook bezig is met de issues waarmee wij bezig zijn. Zij hebben min of meer dezelfde uitgangspunten.

We merken dus dat er met betrekking tot de bestuurlijke schaalvergroting in het vrij onderwijs een beweging bezig is, zonder dat daarvoor een decreet nodig is. Dat decreet is natuurlijk wel nodig voor een aantal andere zaken, ik kom daar zo dadelijk op terug.

Er is inderdaad een interferentie met de opdracht die de commissie heeft voor het publiek net. Het heeft geen zin om dat te ontkennen. Dat is heel duidelijk en het is dan ook een van de issues die vandaag op tafel liggen. Wat het principe betreft om tot één publiek net te komen, is er toch een instemming. Wat de uitwerking en de varianten betreft, is er nog veel mogelijk. Een van de varianten kan zijn dat het basisonderwijs gemeentelijk blijft, terwijl het secundair onderwijs van de gemeenschap en de provincie samen blijft. Dat is een basisvariant. In een andere variant kun je alles laten opslokken door het gemeenschapsonderwijs. Iemand anders wil dan weer een regionale publieke organisatie. Er zijn in het publieke net heel wat varianten mogelijk. Er is niets getrancheerd. De commissie moet dat allemaal in kaart brengen.

Ik zal niet ontkennen dat er een interferentie is tussen het decreet inzake de schaalvergroting en de opdracht van de commissie met betrekking tot één publiek net. En nu het ook serieus is met dat publieke net, moeten wij de komende weken nagaan in welke mate we kunnen verhinderen dat er in een decreet een stap voorwaarts wordt gezet die op lange termijn een

stap achterwaarts zou kunnen zijn. Dat is een belangrijk item dat op tafel ligt. Bij de afweging tijdens de komende weken moeten we rekening houden met de verdere aanpak.

Wat is er gebeurd? Er is een conceptnota en er is een voorontwerp van decreet dat voor de eerste keer met de sociale partners is besproken. U hebt zelf ervaring genoeg om te weten dat het ontwerp dat u op tafel legt, niet het eindresultaat zal zijn wanneer u het overleg serieus neemt. De afgelopen vier jaar hebben wij het overleg altijd serieus genomen. Dat men dan discussies krijgt, lijkt me nogal evident. Als men een ontwerp op tafel legt, dan is nog niet alles geregeld of uitgeklaard. Ook dat is evident.

Op basis van artikel 70 van de Codex Secundair Onderwijs en artikel 11bis van het decreet Basisonderwijs is met de afgevaardigden van de schoolbesturen en de representatieve vakorganisaties informatie verschaft over die hervorming. Daar zijn opmerkingen over gemaakt en vragen over gesteld die soms tegenstrijdig en soms gelijklopend waren. Soms werden ze uitgesproken, en nadien nog genuanceerd.

Spijtig genoeg heeft iemand het nodig gevonden om naar de pers te stappen. Vraag is of dat een dossier altijd vooruit helpt. De vraag is waarom mensen dat doen. De waaromvragen zijn meestal de meest interessante vragen, maar worden helaas te weinig gesteld.

Die gesprekken moeten nu verder worden gevoerd. Intussen heb ik zelf vertegenwoordigers van het GO!, het Provinciaal Onderwijs Vlaanderen (POV) en het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG) gezien. Ook de andere sociale partners komen nog aan bod. Bedoeling is te horen wat hun huidige standpunt is en wat de problemen zijn. Zolang die gesprekken bezig zijn, begin ik niet met vergelijkingen te maken. Ik wil de gesprekken eerst nog een kans geven. Daar is zeker nog een kans, dat heb ik duidelijk gemerkt. We moeten nu nog een aantal mensen zien. Op basis van de gesprekken met die mensen zullen we een afweging maken van alle belangen en beslissen hoe we daarmee aan de slag zullen gaan.

Het principe van de bestuurlijke schaalvergroting is daar waar die het meest nodig is, eigenlijk al verworven. Dat is een belangrijke vooruitgang. Men kan dat het best doen op het niveau van de inrichtende machten. Dan kan men sowieso synergie-effecten hebben.

Daarnaast zijn er nog andere items zoals werkzekerheid, professionalisering, vervanging en andere waar men wel een decreet voor nodig heeft. Zo is op een bepaald moment beslist het personeel niet langer te benoemen op het niveau van de school, maar op het niveau van de grotere scholengroep of -gemeenschap. En daar is wel een decreet voor nodig tenzij men bij de fusie zou beslissen dat er met één instellingsnummer wordt gewerkt. Bij sommigen bestaat daar terughoudendheid over. De meningen daarover zijn verdeeld. Dit moet dan ook verder besproken worden. Dit is momenteel onderwerp van gesprek, en om die gesprekken niet te hypothekeren, wil ik daar vandaag niet te gedetailleerd op ingaan. We moeten die gesprekken immers nog een duidelijke kans geven. We zullen proberen daar zo ver mogelijk in te gaan.

Tijdens de ronde van Vlaanderen waarbij we alle 2750 schooldirecties hebben gezien, heb ik vastgesteld dat het basisonderwijs, wanneer het gaat over niveauoverschrijdende samenwerking, vreest overklast te zullen worden door het secundair onderwijs. Dat is een bezorgdheid waar we rekening mee moeten houden. Ik heb ook wel tegen die directeurs gezegd dat ze in hun eigen kracht moeten geloven en dat het in het belang is van het secundair onderwijs om goed met het basisonderwijs samen te werken. Het feit dat die bezorgdheid er is, betekent trouwens ook niet dat die niet overbrugbaar is. Daarnaast betekent een bezorgdheid ook niet meteen dat er kritiek wordt geuit. Dat onderscheid moet men maken.

Het doel van de schaalvergroting blijft vooropstaan. Naast het item van de interferentie is er ook het item van de betrokkenheid, onder meer bij de provincies. Bij de gemeenten is er een dubbele beweging. Nogal wat gemeentebesturen willen dit afstoten, maar andere willen dat niet doen. Als er echter een te grote afstand komt, dan is de vraag wat de betrokkenheid en de

wil van de gemeenten is om te investeren. Het is dan ook belangrijk dat die commissie aan de slag gaat en het werk voorbereidt waarbij alle mogelijke scenario's op tafel worden gelegd.

We hebben het deeltijds kunstonderwijs (dco) er in eerste instantie niet bijgenomen omdat het dan nog gecompliceerder wordt. Bovendien is er een paralleldossier over de hervorming van het dco waarover we het in het kader van de beleidsnota ook zullen hebben. Het dossier ligt nu niet op tafel, maar dat betekent niet dat dat later niet alsnog kan gebeuren. We wilden het eerst hebben over het leerplichtonderwijs omdat dat eigenlijk het hoofd is. Het is beter eerst het hoofd te regelen en pas dan de andere zaken.

Ik ben het ook eens met diegenen die zeggen dat je het op een realistische schaal moet doen. Dat is nogal evident. Ik ben het ook eens dat het een proces is. Dat is ook heel duidelijk. Het proces is in gang gezet. Een heel belangrijk resultaat van het proces is dat de schaalvergroting als principe eigenlijk verworven is. De uitvoering nog niet, maar het is al een grote stap voorwaarts. Het principe van de schaalvergroting is er dus: men gaat het doen op het terrein. Maar inderdaad, het probleem van de benoeming van het personeel en andere problemen, heb je met een vrijwillige of semi-spontane schaalvergroting nog niet opgelost. Daarvoor is een decreet nodig.

Laat ons dus de komende weken de gesprekken met de betrokkenen en de stakeholders voortzetten. Zij hebben duidelijk aangegeven dat ze dat ook willen doen. We zullen zien hoever we geraken en op het moment dat de regering een beslissing kan nemen, zullen we terugkoppelen wat de stand van zaken is.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, minister, collega's, het is juist dat de schaalvergroting op dit moment een draagvlak heeft, maar het is ook een proces van jaren geweest. De scholengemeenschappen in het secundair onderwijs dateren van de jaren 90. Ik heb zelf gewerkt aan de scholengemeenschappen in het basisonderwijs. Ik weet zeer goed dat er in het begin heel veel tegenstand was. We hebben moeten forceren en ik ben ervan overtuigd dat er af en toe dingen moeten worden geforceerd. Nu komen de directies mij zeggen dat ze er eigenlijk blij mee zijn. Het is juist dat het draagvlak aan kracht heeft gewonnen.

Diezelfde directies vragen mij ook waarom de minister toch niet verder gaat met de piste van de versterking van de scholengemeenschappen zoals het was aangekondigd in 2009 toen deze regering startte. Ik heb u toen ook een aantal vragen gesteld. Er kwam toen een mini-decreetje en er werd een groter decreet aangekondigd voor 2014 dat er niet is gekomen. Men zegt nu dat de scholengemeenschappen zullen worden verlengd tot 2020, wat een eeuwigheid is in de politiek. Dat is de volgende regeerperiode en nog eens twee jaar er bovenop.

Minister Pascal Smet: Maar niet in het leven.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: U begrijpt best wat ik bedoel. Ik denk dat het echt een gemiste kans is. Ik ben het met u eens dat er een draagvlak voor schaalvergroting is, maar niet voor wat nu in uw hoofd, of in het hoofd van uw kabinet of in het hoofd van sommige mensen van bepaalde netten leeft. U moet daar een onderscheid in maken. U hebt daarnet zelf gezegd dat de 'waaromvraag' soms belangrijk is. Ik vraag nu dus: "Waarom heeft men het geweer van schouder veranderd en is men van de versterking van de scholengemeenschappen overgestapt naar dit systeem dat niet noodzakelijk regionaal verankerd is en dat volgens mij vooral te maken heeft met de inrichtende machten van het vrij onderwijs?" Is het een voordeel dat ze zich Vlaanderenbreed samen gaan zetten? Ik denk van niet.

U zegt dat er in principe geen decreet nodig is – en ik kan me er iets bij voorstellen –, maar wel voor de leraren en daar was het juist om te doen. U hebt twee weken geleden in de plenaire vergadering gezegd dat we nog veel kunnen doen voor de leraren als er een decreet over de schaalvergroting komt. Als het decreet niet noodzakelijk is en er niet komt, dan

kunnen we niets doen voor de leraren. Hoe zit het nu eigenlijk? Dat is ook de essentie van mijn vraag. Voor mij is het heel belangrijk dat er een sterk onderwijs is met goede leraren. Dat is een cruciaal punt in het hele onderwijsbeleid. Op dat punt zijn we de voorbije jaren de mist ingegaan. U zegt in de plenaire vergadering dat de laatste kapstok het decreet op de schaalvergroting is en dan ben ik blij omdat er nog iets kan gebeuren. Maar als dat decreet er dan niet komt, dan zijn we nog geen stap verder. Ik ben er toch wel heel bezorgd over.

In de netoverschrijdende combinaties die er mogelijk zijn, ontbreekt wel de combinatie van GO! en het vrij onderwijs. Dat zal waarschijnlijk wel zijn redenen hebben. Ik weet dat het geen evidentie is, maar het is verkeerd om het niet mogelijk te maken. Ik zou graag willen weten waarom die combinatie eruit is gelaten.

Wat ons en velen betreft, is bestuurlijke schaalvergroting goed, maar men mag het niet doen ter wille van één koepel. Men moet dat onderzoeken in het voordeel van het hele onderwijs en hier slaat men de bal mis.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Minister, ik dank u voor uw antwoord. De bezorgdheden die ik naar voren heb gebracht, worden door u duidelijk onderschreven.

Minister, u hebt het in uw antwoord een aantal keren over ‘de komende weken’. Voor mij is het niet volledig duidelijk hoe ik dit moet interpreteren. Er is een werkgroep met vier deskundigen aangesteld. Drie van hen hebben een vrij grote ervaring in onderwijspolitiek, kennen ook de problemen en hebben er een visie op. Volgens mij zijn ze dus niet slecht gekozen. Het is niet aan ons om te bepalen hoe deze groep van deskundigen moet werken, maar ik veronderstel dat er afspraken zijn gemaakt. Ik weet ook niet wat het vergaderritme van deze mensen zal zijn, maar ik veronderstel dat ze niet overmorgen een rapport zullen kunnen indienen. Dat zou ook niet ernstig zijn ten aanzien van deze mensen en van het werk dat ze moeten presteren.

Ik veronderstel dus dat dit toch wel een aantal weken, maanden in beslag gaat nemen, en dat het meer zal zijn dan alleen eens vergaderen op een kabinet, of in het parlement, of op een stadhuis of een kasteel. Misschien zullen ze toch ook wel eens her en der overleg plegen om dat ook eens af te toetsen. Minister, ik zie u knikken. U bevestigt daarmee dan eigenlijk wat ik ook verwacht. Om ernstig werk te leveren, zullen ze toch wel een aantal maanden moeten werken. We weten anderzijds dat, indien ter zake nog een decreetstekst moet worden ingediend in het Vlaams Parlement, dit voor eind januari moet gebeuren. Hun werk moet dus mee worden geïntegreerd in een mogelijk decreet. Zoals mevrouw Vanderpoorten ook opmerkte, zal een dergelijk decreet immers uiteraard niet alleen op één net een weerslag hebben, maar op diverse netten. Een decreetstekst moet dan natuurlijk ook nog worden onderworpen aan het sociaal overleg en moet ook naar de Raad van State gaan. Minister, vergis ik me als ik het vandaag zo interpreteer dat dit onmogelijk vóór 31 januari kan? Louter technisch gezien lijkt dat me onmogelijk, als men ernstig werk wil leveren.

Dan is het alleen de vraag wat er eventueel nog moet gebeuren in het ontwerp van Onderwijsdecreet XXIV. Minister, als ik het goed heb begrepen – maar u moet me corrigeren als mijn interpretatie onjuist is –, moet er op zijn minst toch voor de scholengemeenschappen in het basisonderwijs nog deze legislatuur een beslissing worden genomen. Voor het secundair onderwijs ben ik daar minder zeker van. Misschien kunt u daarover nog wat duidelijkheid brengen. Ook hoor ik graag van u of mijn interpretatie over de werkzaamheden van deze commissie en het voorbereidend werk met het oog op een decreet juist of onjuist is.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

De heer Jo De Ro: Minister, ik ben blij dat u bent ingegaan op mijn bezorgdheid dat het draagvlak bij steden en gemeenten om zelf onderwijs in te richten, een broos evenwicht is, en dat we er goed over moeten waken dat we dat niet kwijtraken. Bovendien hebt u in diverse

van uw teksten, en ook in de huidige beleidsbrief, denk ik, nogmaals het belang onderstreept van een goede rol van de gemeenten in een aantal materies. Ik wil nogmaals benadrukken dat we daar niet licht overheen mogen gaan. U zegt zelf dat een aantal gemeenten hun onderwijs willen afstoten. Ik hoor dat heel veel gemeenten die belangrijke rol van het zelf inrichten van onderwijs en die coördinerende rol echt wel ten volle willen vervullen. Gemeenten en steden doen dat ook al zeer lang. Dat is niet iets recent. We doen dat al bijna twee eeuwen.

U zegt dat schaalvergroting in de geesten is geslopen, dat het een verworvenheid is op diverse plaatsen, bij directies, maar ook bij koepels. Ik wijs u er toch op dat het zeer duidelijk is dat het voorliggende voorontwerp met betrekking tot bestuurlijke schaalvergroting niet aanvaardbaar is. U hebt dat ook te horen gekregen van de vertegenwoordigers van het OVSG en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG). Dat is de basishouding van de beide organisaties, die toch spreken voor een belangrijk deel van ons onderwijs. Bij steden en gemeenten leeft heel vaak het gevoel in heel veel dossiers dat ze wel de lasten krijgen, maar niet meer de lusten. Dit is een onderwijsnet dat zeer dicht bij de bevolking staat, dat zeer democratisch is. Doordat het net de gemeenteraadscommissies zijn die de inrichtende machten controleren, krijgt men een directe democratie. Dat mogen we niet te grabbel gooien. Ik wil daar niet pessimistisch over doen, en ik weet niet hoe dat toen in de krant is geraakt, maar dit is zeker geen cadeau geweest, noch voor een bestuurlijke schaalvergroting, als die er al moet komen, noch voor de inspanningen die steden en gemeenten nu leveren om hun rekeningen de komende zes jaar te doen kloppen, ook voor het onderwijs. Ik wil dus pleiten voor een zeer grote omzichtigheid, en voor een zeer goede communicatie en overleg met zowel het OVSG als de VVSG.

De voorzitter: Mevrouw Deckx heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Deckx: Voorzitter, dit debat is al heel ruim gegaan. Er is ook even gewezen op de rol van het deeltijds kunstonderwijs in het geheel. Ik bespeur ook toch wel wat ongerustheid bij de inrichters van het buitengewoon onderwijs. Hoe kan dat in dit plan worden ingeschoven, zowel wat het lager onderwijs als wat het secundair onderwijs betreft?

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Wat de lasten en lusten van de gemeenten betreft: men heeft het gehad over POV en OVSG, maar men is de VVSG vergeten te vermelden. Dat is belangrijk. Dat is niet hetzelfde. Dat zijn wel diegenen die de gemeentebesturen die onderwijs inrichten vertegenwoordigen. Men heeft me duidelijk laten weten dat de VVSG ook wil meedoen aan het debat. Er is dus sprake van drie actoren. Hun standpunt is wel wat genuanceerder. Het klopt dat ze bezorgdheden hebben, maar er is toch een duidelijke nuance.

Het debat over de lasten en de lusten is al een ouder debat, ook als het gaat over onderwijs in de gemeenten. Een van de redenen waarom we dit op tafel leggen, is precies dat gemeenten een signaal hebben gegeven dat er iets aan de hand is. Als we niets zouden doen, dan ontstaat er de komende twee jaar trouwens een andere kwestie, namelijk dat de dotatie van het GO! ontoereikend zal zijn om de opdrachten op te vangen. Er gebeuren overdrachten, maar die dotatie is wel gesloten, zodat we op een bepaald moment een spanning zullen krijgen. Dat debat moet dus sowieso worden gevoerd. Een van de opdrachten van de commissie voor het publiek net zal er net in bestaan te bekijken welke de gevolgen zijn voor de financiering van het onderwijs. De gemeenten betalen inderdaad, rechtstreeks, onrechtstreeks, al dan niet zichtbaar of transparant, want over dat laatste is er de afgelopen jaren ook wel wat debat geweest. Dat moet inderdaad ook mee in kaart worden gebracht.

We gaan er dus van uit dat die commissie met betrekking tot het publiek net inderdaad ongeveer zes maanden nodig zal hebben om ernstig werk te kunnen leveren. Die commissie zal inderdaad overleggen en terugkoppelen. Dat hebben we uitdrukkelijk als opdracht genomen. Belangrijk daarbij is vooral dat we in een ontwerp of voorstel van decreet – we zullen zien hoe ver we komen – geen voorafname doen op de resultaten die er zullen komen

met betrekking tot dat ene publiek net. Dat is echt iets voor de komende weken. Het is niet iets voor de lange termijn. Nog dit jaar moet die knoop worden doorgemaakt. Dat er geen voorafname mag komen, lijkt me de belangrijkste zorg te zijn die is geuit door de vertegenwoordigers. De vraag die nu op tafel ligt, op basis van de gesprekken die we nu ook hebben, is in welke mate we een ontwerp of voorstel van decreet kunnen maken dat geen voorafname doet op dat publiek net, dat dit niet onmogelijk of moeilijker maakt. Dat is wat ik in mijn inleiding daarnet ook heb gezegd: we moeten erover waken dat we vandaag geen stap voorwaarts zetten die op langere termijn een stap achterwaarts blijkt te zijn. Het lijkt me heel belangrijk dat in het achterhoofd te houden.

Het is niet omdat die commissie dit doet dat er vandaag geen decreettekst meer zou kunnen zijn. Als men dat zegt, dan gaat men een stap te ver. Dan is er de kwestie van de voorafname. Met betrekking tot de vraag of we dat dan in het ontwerp van Onderwijsdecreet XXIV of via een aparte decreettekst moeten doen, moeten we ook op korte termijn de knoop doorhakken.

We zullen de gesprekken met de diverse stakeholders nu op zeer korte termijn voortzetten, om dan de conclusie te trekken over wat we kunnen doen en hoe we dat kunnen doen, daarbij voortdurend in het achterhoofd houdend dat we geen voorafnames mogen doen op de creatie van een publiek net, dat we dat niet onmogelijk of moeilijker mogen maken. Tegelijk moeten we er toch voor zorgen dat we een schaalvergroting mogelijk kunnen maken en die, waar nodig, decretaal kunnen verankeren. We hebben op dit moment nog geen beslissing genomen daarover. Dat is ook de reden waarom ik u dat niet kan zeggen. De gesprekken zijn ook nog bezig, en als we die gesprekken ernstig willen nemen, dan mogen we geen voorafnames doen. Ik ga ervan uit dat leden van deze commissie op relatief korte termijn, over een paar weken, opnieuw een vraag zullen stellen over de stand van zaken, wat ik niet meer dan logisch en terecht vind.

De voorzitter: Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Minister Marleen Vanderpoorten: Minister, u draait rond de pot. Ik ben niet veel wijzer geworden dan daarnet. U hebt niet geantwoord op de vraag waarom u het geweer van schouder hebt veranderd, waarom u van regionaal verankerde scholengemeenschappen bent gegaan naar die schaalvergroting die nu voorligt. Ook is er de vraag waarom de combinatie van GO! en het vrij onderwijs uit het lijstje van de samenwerkingsmogelijkheden is gehaald.

Dat zijn toch twee heel concrete vragen, waar u op zou kunnen antwoorden.

Minister Pascal Smet: Dat is voorwerp van gesprek. Ik ga daar niet op in, zolang de gesprekken lopen.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: U hebt dus geen antwoord op die cruciale vragen?

Minister Pascal Smet: Het is niet omdat ik niet antwoord, dat ik geen antwoord heb. Als je gesprekken au sérieux neemt, mag je geen voorafname op dat gesprek doen. Ik wil eerst nog met een aantal mensen praten, voordat we een voorstel uitwerken en verdere verduidelijking geven. Dat is toch de logische gang van zaken?

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Geen antwoord is ook een antwoord.

De heer Boudewijn Bouckaert: Mevrouw Vanderpoorten, ik denk dat het antwoord al door iemand anders in deze commissie is gegeven.

De heer Jo De Ro: Voor alle duidelijkheid, minister: de uitspraak die ik daarstraks aanhaalde, dat het voorliggende voorontwerp niet aanvaardbaar is, kwam uit het gemeenschappelijke standpunt van VVSG en OVSG, en kwam niet van POV en OVSG.

Minister Pascal Smet: In de gesprekken was het toch anders, hoor.

De heer Jos De Meyer: Ik wil het nog heel even over de timing hebben, collega's. We zijn het er allemaal over eens dat het hier over een zeer belangrijk thema gaat, dat ook zeer gevoelig ligt, zowel in het onderwijsveld als juridisch. Ik heb begrepen, minister, dat u volop

bezig bent met overleg, maar gezien de gevoeligheid wil ik toch meegeven dat wij het normaal zouden vinden dat een dergelijk decreet ook naar de Raad van State gaat, ook gezien de juridische consequenties die dit op vele terreinen heeft.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Interpellatie van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) betreffende de structuurhervorming van het secundair onderwijs - 29 (2013-2014)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Minister, eind vorige maand werd het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) over het masterplan voor de hervorming van het secundair onderwijs gepubliceerd. Het is een belangrijk advies, onder meer omdat de hervorming van het secundair onderwijs een politiek gevoelig thema is en de hervorming ook in onderwijskringen druk wordt besproken. Er werd dus wel uitgekeken naar het advies.

Het advies is er nu, en we moeten vaststellen dat het op heel wat vlakken vrij tot zeer kritisch is voor de geplande hervorming, zoals gestalte gegeven in het masterplan. De pers heeft er één belangrijk thema uit gepikt, namelijk de kritiek van de Vlor op de matrixoefening die zal gebeuren en de kritische opmerking van de Vlor dat de hervorming en de matrixoefening volgens hen niet zullen leiden tot het verdwijnen van het watervaleffect. Zij zeggen in hun advies zeer duidelijk dat een loutere verandering van structuren, zoals voorgesteld in het masterplan, de perceptie van een waterval in het secundair onderwijs niet zal wijzigen, simpelweg omdat zij – volgens mij terecht – denken dat de nieuwe richtingen die zullen voortvloeien uit de matrixoefening, het verschil in maatschappelijke appreciatie dat nu tussen de verschillende richtingen bestaat, zullen erven. Ouders zullen met andere woorden heel snel inzien wat in de nieuwe structuur de goede en de minder goede richtingen zijn.

Nog volgens de Vlor zitten in het masterplan een aantal elementen die de waterval misschien zelfs zullen versterken. Ze verwijzen bijvoorbeeld naar het gedifferentieerde civiele effect van het diploma. Zij pleiten er heel sterk voor om de omnivalentie van het secundaire diploma te behouden, omdat anders het watervaleffect nog versterkt zou kunnen worden.

Hun oplossing voor dat probleem is dan om harder in te werken op de samenleving, met bewustmakingscampagnes enzovoort. Ik heb daar mijn voorbehoud bij. Ik weet niet of dat zal lukken, vanuit de gedachte dat de samenleving nu nog te veel in oude structuren denkt. Misschien moet men er vanuit de gedachte ‘Sterft, gij oude vormen en gedachten!’ bewust van gemaakt worden dat men een andere keuze moet maken. Hoe dan ook zegt de Vlor dat een structuurhervorming zoals die wordt voorgesteld in het masterplan, die percepties niet kan keren. En ik denk dat zij daar gelijk in hebben.

Dat punt is opgepikt door de pers, wellicht ook omdat het een zeer belangrijk punt is. Het wegwerken van het watervaleffect is immers een van de basisdoelstellingen van deze hervorming. Als de Vlor dan komt zeggen dat net die doelstelling niet gehaald dreigt te worden, is dat natuurlijk niet van enig belang ontbloomt.

Het advies van de Vlor bevat nog punten van kritiek. De waarheid gebiedt mij wel te zeggen dat ik hier niet met het Vlor-advies zal wapperen om te staven dat de Vlor onze fractie, die zeer kritisch is over de hervorming, over de hele lijn gelijk geeft. Dat is natuurlijk niet zo, want de Vlor is het in globo wel eens met de richting die de hervorming uitgaat. Ik zeg het er maar bij, minister, want anders zult u het zelf zeggen.

Dat neemt niet weg dat de Vlor toch een aantal zeer kritische bemerkingen maakt. Het is mijn plicht als parlementslid om die bemerkingen aan u voor te leggen. Ik geef een kort overzicht.

De Vlor zegt bijvoorbeeld dat een aantal maatregelen uit het masterplan al voorgesteld worden als beslist, terwijl er eigenlijk nog discussie over is. Hij gelooft ook niet dat de hervorming budgetneutraal kan zijn, wat toch belangrijk is. Ik heb dat zelf ook nooit echt geloofd, ook omdat dat in het masterplan niet gestaafd wordt met cijfers. De Vlor merkt terecht op dat de inschatting van de kosten niet gemaakt is en dat bijvoorbeeld ook de impact van de herovering op de infrastructuur, wat toch een zwaar een moeilijk dossier is, niet gekend is.

De Vlor zegt ook terecht dat het masterplan interfereert met lopende discussies, bijvoorbeeld over de schaalvergroting of het loopbaanbeleid. Dat zijn discussies die nog bezig zijn en zeer moeilijk verlopen of zelfs zijn vastgelopen.

Men heeft het ook over het basisonderwijs. De Vlor vindt de maatregelen die daar worden voorgesteld, te gericht op de doorstroom naar het secundair onderwijs en te weinig rekening houdend met de specificiteit van het basisonderwijs. Waar zij bijvoorbeeld heel veel voorbehoud bij maken, is de inzet van bijzondere leermeesters in het basisonderwijs voor een aantal vakken.

In sommige passages klinkt door dat zij het masterplan een bedreiging vinden – al is dat misschien een te zwaar woord – voor de vrijheid van onderwijs. Op dat vlak spreekt de Vlor zichzelf echter wat tegen, want als het dan over de brede eerste graad gaat, waar zij een grote voorstander van zijn, speelt die vrijheid van onderwijs onzes inziens toch net iets minder. De Vlor is daar ook verdeeld over. Hij zegt heel duidelijk dat er qua speelruimte die de scholen mogen hebben wat betreft de brede eerste graad, twee strekkingen zijn binnen de Vlor.

Ze zeggen ook dat sommige opleidingen te veel gezien worden in functie van economische realiteiten op dit moment, of economische hypes die er op de arbeidsmarkt zouden zijn. Ik vind dat een belangrijke kritiek. Er wordt ook gezegd dat er te weinig aandacht is voor het bijzonder secundair onderwijs, dat er te veel onduidelijkheden zijn wat betreft het attesteringsbeleid, en zo zou ik nog een tijdje kunnen doorgaan. Het is duidelijk dat het advies van de Vlor niet enkel focust op dat belangrijke thema van het watervaleffect, maar ook nog heel wat andere kritieken oplijst, die mijns inziens pertinent zijn.

Minister, wat is uw reactie op dit op veel punten kritische advies van de Vlor? De Vlor doet op heel wat punten ook concrete voorstellen tot bijsturing. Bent u bereid om daar rekening mee te houden en in de loop van de korte tijd die u nog rest, het masterplan bij te sturen?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Minister, de Vlor is heel belangrijk. Maar telkens als er iets wordt gezegd over de hervorming van het secundair onderwijs en het masterplan, zal dat steeds het onderwerp van vraagstelling en discussie vormen. Dat mag. Maar het gaat om een plan waarbij een en ander moet worden geïmplementeerd. Een aantal zaken zijn al geïmplementeerd. Andere zijn een evolutief gegeven. We moeten dit plan in die optiek bekijken en bejegenen.

Ik wil toch ook vragen om te stoppen met te zeggen dat mensen snel zullen weten wat goede richtingen en wat minder goede richtingen zijn. Ik zou eens willen weten wat minder goede richtingen zijn. Laat ons daar alstublieft mee stoppen. Hoe je het onderwijs ook organiseert, je zult altijd studierichtingen hebben die meer voorbereiden op voortstuderen en andere die arbeidsgericht zijn. Laat ons alstublieft stoppen met te zeggen dat we goede en minder goede richtingen hebben. Minister, het moet onze ambitie zijn om in alle domeinen goede richtingen met verschillende finaliteiten te hebben. Zo moeten de mensen het ervaren. Dat moet de ultieme opdracht zijn: daarin slagen, los van alle andere complexiteit – want het is inderdaad een brede en enorme uitdaging.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, minister, collega's, toen men in het Bureau van dit parlement voorstelde om een actualiteitsdebat te houden naar aanleiding van het advies van de Vlor, heb ik daarover een duidelijk negatief advies gegeven. Ik zal u ook zeggen waarom. Toen ik vroeg welke collega's het volledige rapport al hadden gelezen, begreep ik uit de lichaamstaal dat de meesten enkel de krantenartikels over het rapport en nog niet het rapport zelf hadden gelezen. Dat is begrijpelijk. Men krijgt een signaal van een krantenartikel, en pas dan gaat men, als men tijd en belangstelling heeft, het rapport lezen.

Ik heb het rapport onmiddellijk opgevraagd en ik heb het al even snel doorgenomen. Ik suggereerde om in de commissie met de Vlor een gesprek over het advies te hebben. Niet dringend maar te gepasten tijde. Voorzitter en collega's, als je het rapport volledig doorneemt, merk je dat er over zeer veel punten wordt gesproken, dat er binnen de Vlor soms ook wel eens verdeeldheid is, en dat er her en der – en ook dat is begrijpelijk – al eens tegenspraak is. Zit hier nu veel nieuws in? Ik denk het eerlijk gezegd niet, en dat is ook niet abnormaal: in de Vlor zitten de partners en het middenveld. Al deze organisaties hebben al hun standpunt bekendgemaakt in de loop van de voorbije weken en maanden.

Collega's, wij hebben allemaal een idee over het masterplan. Ieder van ons vindt er ideeën in waarvan hij denkt dat het een versterking is van zijn opvattingen. Zo lees en interpreteer ik dit rapport. Daarom zal ik er nu niets inhoudelijks over zeggen, voorzitter. Wij hebben dit debat hier al heel wat keren gevoerd, zowel in de plenaire zitting als in deze commissie. Maar als we toch het gesprek over de Vlor wensen voort te zetten, zou het interessant kunnen zijn dat we na Nieuwjaar met die mensen spreken, zodanig dat we nog beter begrijpen wat hun nuances precies omvatten.

De voorzitter: Mijnheer De Meyer, ik vind het een goed voorstel om eens een ontmoeting te hebben met de Vlor. Ik wil het gerust in de regeling der werkzaamheden plaatsen.

Mevrouw Vanderpoorten heeft het woord.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Voorzitter, ik zal kort zijn want ik denk dat het inderdaad niet de bedoeling is om dat Vlor-rapport nu te bespreken. Dat kunnen we later doen. Mijnheer Wim Van Dijck, ik vind u nog gematigd als u zegt dat dit een kritisch rapport is. Ik vind dit een zeer kritisch rapport. Maar dit advies benauwt mij ook een beetje. Er komen toch een aantal punten en thema's in voor die zeer bedreigend zijn voor ons onderwijs in het algemeen. Ik haal er twee aan.

Men vreest voor een onderwijs met twee snelheden. Dat is voor wat betreft de transparantie tussen ouders en leerlingen zeer negatief.

En dan is er nog een tweede thema, waar ik het advies een paar keer heb moeten lezen om goed te zien wat er wordt gezegd. De Vlor vreest de achteruitgang op het vlak van gelijke kansen en zorgbeleid. Daar was nu net in de voorbije jaren vooruitgang geboekt.

Dat zijn toch punten die door de minister en door de meerderheid opnieuw moeten worden bekeken. Niemand van ons wil dat. Ik til daar zeer zwaar aan.

Mijnheer Kris Van Dijck, wat u net zei, verbaast mij ook. U zegt dat we niet moeten overdrijven omdat het een plan is. Ik hoor u zeggen: "Het is maar een plan." Maar wat is het nu? U hebt letterlijk gezegd: "Het is een plan." Wat bedoelt u daarmee? Het is wel gecommuniceerd als was het allemaal beslist, zoals ook de Vlor zegt. Maar is het beslist of is het een plan? Wees eens duidelijk.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, ik zal het tot vervelens toe opnieuw zeggen: ik vind dit een waardevol masterplan, maar in dat masterplan staan duidelijk ook zaken die niet vandaag worden geïmplementeerd, die straks zullen worden geïmplementeerd. Er zijn zaken die nu al gebeuren en er zijn zaken die straks moeten gebeuren en die moeten worden voorbereid met het veld en met noem maar op. Dat bedoel ik.

Mevrouw Marleen Vanderpoorten: Het wordt allemaal onverkort uitgevoerd? *(Opmerkingen van de heer Kris Van Dijck)*

Oké, we zullen zien.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, ik zal ook zeer kort zijn want er is al veel gezegd. Naar aanleiding van de vraag van de heer Wim Van Dijck wil ik een vraag stellen aan u, minister, een vraag die in de lijn ligt van wat mijn collega's hier al zeiden. Wat betreft het eerste punt van het Vlor-advies dat hij heeft aangehaald, stel ik vast dat de heer Wim Van Dijck zich baseert op wat bijvoorbeeld op de pagina's 12 en 13 staat en dat hij dat op een bepaalde manier interpreteert. Verder in het Vlor-advies, bijvoorbeeld op pagina 34, lees ik met betrekking tot diezelfde materie iets totaal anders. De Vlor spreekt zich daar op een totaal andere manier uit, bijvoorbeeld over de matrices. Daar is dat wel positief. Het is dus belangrijk dat het advies ten gronde en volledig wordt gelezen. Het moet op een juiste manier worden geïnterpreteerd. Bepaalde passages kunnen op een verschillende manier gelezen worden.

Minister, hebt u zelf al de gelegenheid gehad of genomen om het Vlor-advies met de mensen van de Vlor te bespreken? De heer De Meyer stelt voor om dat hier in de commissie te doen. Minister, u bent bezig met de uitrol van het masterplan. Ik vind het zinvol dat we dit zouden doen omdat er heel veel discussie is over de manier waarop het Vlor-advies moet worden geïnterpreteerd. We moeten daar tijd voor maken, zodat daarover geen misverstanden bestaan.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Toen dat bericht in de krant kwam, kreeg ik spontaan een mail van de Vlor. Zij waren allesbehalve gelukkig met de titel in de krant, die de teneur van het advies helemaal niet weergaf. Sommigen zouden wat vaker de waaromvraag moeten stellen, ik heb het er al over gehad. Het is natuurlijk niet aan mij om dat antwoord te geven.

Dat toont ook aan dat sommigen niet goed weten hoe de Vlor adviezen geeft en functioneert. Men heeft wat achtergrondkennis nodig en men moet soms ook tussen de lijnen kunnen lezen. Dat vergt soms wat decoderingstechnieken.

Ik herhaal nog eens wat ik daarnet heb gezegd. Het is niet omdat men bezorgdheden uit, dat dit daarom ook kritiek is. Wanneer een kind gaat zwemmen en zijn moeder zegt dat het eerst een douche moet nemen en moet opletten om niet uit te glijden, dan betekent dat niet dat dat kind dat niet zal doen en daarom niet zal uitglijden en misschien verdrinken. Men moet een onderscheid kunnen maken tussen een bezorgdheid waarbij men wijst op een mogelijk risico. Daarom maakt men ook risicoanalyses. Maar het is niet omdat men dat zegt, dat het ook zal gebeuren. En op dat vlak heeft de heer Van Dijck gelijk. Ik heb de indruk dat sommigen even het maatschappelijke debat vergeten zijn. Uit het maatschappelijke debat is duidelijk gebleken dat men heeft gevraagd om geen decreet te maken. Men heeft gevraagd om geen kant-en-klaar decreet te maken maar om de richting aan te geven, een stappenplan op te maken om te weten waar de trein naartoe moet rijden. En dat is wat er is gebeurd met de beslissing.

Ik weet dat sommigen proberen om tegenspraak te zoeken. Ik begrijp dat ook wel in bepaalde omstandigheden. Ik heb de heer Kris Van Dijck echter duidelijk horen zeggen dat het masterplan zal worden uitgevoerd. Het spreekt voor zich dat er bij de uitvoering overleg zal moeten plaatsvinden met de stakeholders. Er zal een invulling moeten gebeuren. Het is bij de uitvoering van dat plan dat er rekening zal worden gehouden met de bezorgdheden van de Vlor. Ik ben ook blij dat sommigen hier hebben opgemerkt dat er tegenspraken schuilen in die bezorgdheden, soms zelfs in het advies.

Het verbaast me ook een beetje dat hier niet wordt gesproken over het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). We hebben de adviezen van de Vlor en van de SERV grondig geanalyseerd. Ik stel vast dat beide adviezen aangeven dat er reële kansen voor de vernieuwing van het secundair onderwijs in zitten. Er worden heel wat voordelen gezien in de maatregelen van het basisonderwijs. Men ondersteunt ook die inhoudelijke aanpak maar men maakt natuurlijk ook opmerkingen.

Mijnheer Wim Van Dijck, ik was de eerste om duidelijk te zeggen dat het een illusie is om te denken dat we iets wat al dertig à veertig jaar in het hoofd zit van de mensen, er enkel en alleen met een structuurhervorming zouden uithalen. Ik vind het dan ook straf dat sommigen dit voorstellen als kritiek op het masterplan terwijl ik het godverdomme – excuseer voor de vloek – zelf eerst heb gezegd. Ik heb altijd gezegd dat dit een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde is. Daarnaast moet het onderscheid tussen arbeiders en bedienden worden afgeschaft.

De heer Kris Van Dijck heeft gelijk wanneer hij zegt dat men moet ophouden met goede en slechte richtingen aan te duiden. Het komt erop aan om dingen gelijkwaardig te zien. We moeten het hiërarchisch denken uit ons onderwijs halen.

Ik heb dat allemaal zelf gezegd. Die structuurhervorming met de afschaffing van aso, tso en bso en de vervanging door een matrix met kwaliteitsbewaking is noodzakelijk maar niet voldoende. Ik ben het daarmee eens, meer nog, ik zeg het zelf al vier à vijf jaar. Ik weet dat men iets vaak moet herhalen vooraleer het doordringt bij sommigen, helaas.

Het masterplan is een goed plan. Dat wordt ook door belangrijke mensen, zowel bij de SERV als bij de Vlor, gezegd. Natuurlijk zijn er bezorgdheden en aandachtspunten waar we rekening mee moeten houden. Dat zal ook gebeuren bij de uitvoering van het plan tijdens de komende jaren.

Momenteel hebben wij overleg met de koepels, vakbonden enzovoort, om het uitvoeringsplan op te stellen. Dat masterplan moet immers worden omgezet in een uitvoeringsplan, maar we wachten natuurlijk niet op dat uitvoeringsplan. Zo wordt op dit moment de matrix volop voorbereid. Die voorbereidingen lopen goed.

Ik stel vast dat een overheid haar verantwoordelijkheden moet nemen omdat er veel verschillende meningen zijn. Zo is wat de vakbonden zeggen in de SERV niet hetzelfde als wat de vakbonden zeggen in de Vlor. Ook wat de koepels zeggen, is niet hetzelfde. Daar zitten altijd nuances in. We moeten met die nuances, met die verschillen rekening houden. We moeten vooral de bezorgdheden ernstig nemen.

Wanneer ik praat met leerkrachten, dan stel ik vast dat er wel degelijk een draagvlak is. Er zijn natuurlijk wel veel bezorgdheden die we ernstig moeten nemen. Zij moeten in de praktijk worden omgezet. Daarbij zullen leerkrachten, directies enzovoort moeten worden betrokken. Dat is evident. Dat zullen we de komende weken en maanden doen, tijdens deze en tijdens de volgende legislatuur. De richting is duidelijk. In het masterplan is er rekening gehouden met wat er op het veld leeft. Maar het veld heeft veel meningen. Ook hier bestaan veel meningen, zoals er ook in alle partijen veel meningen bestaan.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Het klopt dat er in dit Vlor-advies eten en drinken is voor iedereen. Zoals de heer De Meyer zegt, zal iedereen inderdaad de stukken lezen die het meest aansluiten bij de eigen mening over het masterplan. Minister, u moet nu ook niet doen alsof het gewoon een oplijsting is van een aantal bezorgdheden. Er staat wel degelijk stevige kritiek in, alsook een aantal zaken waar de Vlor het ronduit niet mee eens is. U moet dan ook niet de indruk geven dat er enkel wat bezorgdheden zijn en dat de Vlor verder helemaal mee is. Dat is toch ook een heel speciale lezing van het Vlor-advies.

Wat de perceptie van de richtingen betreft, zeg ik niet dat er sterke en zwakke richtingen zijn. Dat proberen we allemaal te vermijden. We proberen ook zoveel mogelijk het woord waterval te vermijden omdat we daarmee al voedsel geven aan het idee dat er een waterval zou zijn, maar het leeft wel in de samenleving. Wat de Vlor en ook u hier zeggen, is dat het heel moeilijk zal zijn om de samenleving ervan te doordringen dat de perceptie van die richtingen fout is, en dat ook beroeps- en technische richtingen goede en sterke richtingen kunnen zijn.

Alles heeft te maken met een soort idee fixe van heel veel mensen – en dat is heel normaal – dat hun kind verder zou moeten kunnen studeren. En dat kan, want door de democratisering van het onderwijs zijn heel wat vooral financiële drempels verdwenen. Daardoor krijgt iedereen de kans om verder te studeren. Maar ouders begrijpen dat in die zin dat het wenselijk is dat hun kind verder moet kunnen studeren. En in hun perceptie is de beste richting om dat te doen het aso. In de toekomst zullen dat, na de matrixoefening, de doorstromingsrichtingen zijn. Die perceptie zal blijven en is moeilijk weg te werken. Onze kritiek is dan of het hele secundaire onderwijs op de schop moet worden genomen om uiteindelijk het doel – een veranderde perceptie – niet te bereiken. Ik vind dat een vraag die minstens moet en mag worden gesteld.

Voorzitter, een hoorzitting met de Vlor over dit advies is een heel goed idee om de tegenstrijdigheden en de codetaal wat te ontcijferen.

Minister Pascal Smet: Mevrouw Helsen, we hebben al een keer samengezeten met de Vlor en we hebben afgesproken om dit op een ander moment – volgende week meen ik – uitvoerig te bespreken.

De voorzitter: Mijnheer Van Dijck, ik dacht niet zozeer aan een hoorzitting in het parlement, maar eerder aan een ontmoeting met de Vlor in hun gebouwen en met de commissieleden die geïnteresseerd zijn. Ik dacht dus aan een meer informeel gesprek dan aan een hoorzitting.

De heer Jos De Meyer: Voorzitter, dat is een goede suggestie.

De voorzitter: De interpellatie is afgehandeld.

■

Vraag om uitleg van de heer Wim Van Dijck tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de plannen van de Vlaamse Regering voor een samensmelting van het gemeentelijk, provinciaal en gemeenschapsonderwijs tot één publiek net - 381 (2013-2014)

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Voorzitter, minister, collega's, het publiek net hangt natuurlijk samen met de schaalvergroting, zoals in de vorige vraag om uitleg al aan bod is gekomen.

Er zijn plannen om het gemeentelijk, provinciaal en gemeenschapsonderwijs te laten samensmelten om synergieën tot stand te brengen, efficiëntiewinsten te boeken en het publieke net te versterken tegenover het vrije net. Er is een werkgroep met vier personen van de meerderheidspartijen en de grootste oppositiepartij, met name de heren Martens, Voorhamme, Van Baelen en Storme. Er wordt dus gezegd dat dit de vertegenwoordigers van de vier grootste partijen in Vlaanderen zijn en dat men de groep beperkt wil houden om efficiënt te werken. Wij hebben daar vragen bij. We hadden liever gezien dat zo'n discussie ook in de schoot van het parlement zou kunnen worden gevoerd.

De keuze zelf om drie netten te laten opgaan in een nieuwe structuur, volgt uit de vaststelling dat het draagvlak daarvoor groeit. Dat is daarstraks in de discussie al verschillende keren aan bod gekomen. De minister zegt dat veel gemeenten omwille van budgettaire lasten hun

onderwijs niet langer kunnen financieren en hun scholen overdragen aan het gemeenschapsonderwijs. Mijn stad Tienen heeft dat een hele tijd geleden al gedaan, inderdaad om die reden. Dat proces is soepel verlopen, maar dat wil natuurlijk niet zeggen – en ik deel de bekommernis van collega De Ro – dat elke gemeente dat wil doen. Als gemeenten onderwijs willen inrichten, dan moeten ze de mogelijkheid hebben om dat te doen. Ik geloof niet in het opleggen van een publiek net van bovenaf.

Minister, waarom wordt deze toch wel belangrijke discussie in een werkgroep gevoerd en wordt zij niet in alle openheid aangegaan in het parlement? Waarom is de samensmelting van de verschillende publieke onderwijsnetten tijdens de discussie rond de interne staatshervorming niet aan bod gekomen? Ze is misschien wel aan bod gekomen, maar men heeft er toen voor gekozen om bijvoorbeeld de provincies nog altijd toe te staan om onderwijs in te richten. Nadat het debat over de interne staatshervorming beslecht is, gaat men toch nog praten om te komen tot één publiek net.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, minister, collega's, als je een opdracht geeft aan mensen, moet je hun ook de kans geven om ze op een serene manier te vervullen. De heer Wim Van Dijck vraagt zich af: waarom nu en waarom niet toen? Ik denk dat alles ook afhangt van het feit of men al rijp is voor het debat. Er zijn zaken die evolueren, en ik denk dat Vlaanderen voldoende rijp is om het debat te voeren om na te gaan hoe het officieel onderwijs op een andere – misschien efficiëntere – manier te organiseren.

De heer Boudewijn Bouckaert: Er is uiteraard geen enkel bezwaar tegen dat besluitvorming wordt voorbereid in werkgroepen. Dat is de normale gang van zaken. Normaal wordt opgesplitst in een technische behandeling waarbij de juridische, organisatorische en budgettaire problemen worden opgelijst en wordt nagegaan welke beslissingen compatibel zijn en welke niet. Dat gebeurt normaal door technici en het is dan aan de politici om op basis van de gegevens die de technici hebben verzameld, een politieke beslissing te nemen. De werkgroep zit zo'n beetje tussen de twee. Het is een werkgroep die technisch is, maar die samengesteld is uit politici of ex-politici en die de toekomstige tweederdemeerderheid weerspiegelt. Het is toch wel eigenaardig dat sommige partijen – Groen, LDD en het Vlaams Belang – a priori zijn uitgesloten, alsof er in die partijen geen enkele persoon is die iets van onderwijs kent. Het is duidelijk dat er al een politieke tweederdemeerderheid wordt geprefigureerd. Ik weet niet of dat wel de beste methode is. Ik had liever een werkgroep van echte technici gezien.

Minister, ik denk dat het gevaar van interferentie zeer groot is. U zegt dat het een van de pistes is om het basisonderwijs aan de gemeenten te laten en voor het middelbaar onderwijs een andere oplossing te zoeken. Persoonlijk ben ik die oplossing sterk genegen. Het zou een klare werkverdeling zijn, het zou voor de regierol van de gemeenten een versterking zijn en het zou een geruststelling zijn dat het basisonderwijs voor lange tijd onder hun bevoegdheid valt. Nu is het een heel moeilijke kwestie.

Wat we moeten vermijden, is een 'duopolie' op onderwijsvlak en dat er twee grote blokken ontstaan voor de komende vijftig jaar, terwijl de kracht van het Vlaamse onderwijs de diversiteit en variëteit in het initiatief is. Ik moet er toch op wijzen dat de stedelijke netten het eerst en het meest slagkrachtig hebben kunnen reageren op de demografische evolutie. Het GO! en het vrij onderwijs hinken achterop, maar het stedelijk onderwijs in Gent en Antwerpen ...

Minister Pascal Smet: Ik moet duidelijk zeggen: en het GO!.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik zou dus 'dat sociaal kapitaal' van de gemeenten voor het onderwijs niet zomaar onbedachtzaam weggooien voor een schaalvergroting en een soort van 'simplificatie' van het onderwijslandschap.

De voorzitter: De heer De Ro heeft het woord.

De heer Jo De Ro: Ik ben het eens met wat de heer Bouckaert heeft gezegd. Eerlijk gezegd meen ik – en ik denk ook dat onze expert dat zal meenemen – dat het meest verregaande scenario, waarbij het hele officieel onderwijs in één net zit, zou leiden tot een duopolie, en op sommige plaatsen misschien tot een regelrecht gevecht. Ik meen niet dat we daar in Vlaanderen op zitten te wachten. Integendeel, op heel veel plaatsen is er al zeer veel samenwerking tussen de publieke netten, en ook richting vrij onderwijs. Dat moeten we ook mee in overweging nemen in de discussie.

De voorzitter: Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Het is niet omdat bijvoorbeeld de Guimardstraat er is dat er geen verschillen zijn in het vrij onderwijs. Sommigen schatten niet goed in hoe verscheiden dat ook is. Het is niet omdat er sprake zou zijn van een vrij net en een publiek net – hoe dat ook wordt georganiseerd, want ter zake hebben we nog veel mogelijkheden – dat dit dan meteen leidt tot een mastodont. Als dat dan wordt gecombineerd met een schaalvergroting, dan denk ik dat er andere effecten zullen spelen, maar dat zal ik op een later moment nog wel eens uitleggen. Maar goed, dat is op zich geen kwestie die vandaag moet worden beantwoord.

De vraag die vandaag werd gesteld, is of dat correct is. Ik meen dat het correct is dat we vragen dat voor te bereiden. We hebben geoordeeld dat vier mensen in een commissie voldoende is. We hebben dan inderdaad gekeken naar een kruising tussen technici die iets van onderwijs kennen en politici. Uiteindelijk is dit immers een politieke vraag, die ook politiek moet worden beslist. Het leek ons logisch om geen politici te nemen die actief zijn op Vlaams niveau. Dat zou immers niet goed zijn. We hebben een aantal mensen gekozen met het voornoemde profiel. Die commissie heeft al een keer vergaderd. Die zal de komende weken dus aan de slag gaan. Ze zal ook andere mensen zien en horen, en zal dan diverse varianten onderzoeken, met de voor- en nadelen en de financieringsgevolgen. Ook dat laatste zal een belangrijke kwestie zijn. Er zal worden bekeken welke de randvoorwaarden zijn, welke risico's er zijn enzovoort.

Als dat rapport er is, dan zal het als basis kunnen dienen, wellicht voor volgende regeringsonderhandelingen. Het zal wellicht ook in dit parlement worden besproken. Dan moeten er keuzes worden gemaakt. Het is dan uiteraard aan de actieve politiek om, na een grondig gesprek, keuzes ter zake te maken.

Wat is de reden waarom dat niet eerder was besproken, met de staats hervorming? De principes van schaalvergroting, een rationele verdeling, het tegengaan van versnippering van bevoegdheden zijn dezelfde. Er is toen een debat geweest over de vraag of de provincies al dan niet onderwijsbevoegdheid moeten behouden. Uiteindelijk is beslist daar niet aan te raken, om allerlei redenen. Een van de redenen was dat de omvorming van het publieke onderwijslandschap op dat moment onvoldoende uitgekristalliseerd was. De tijd was toen niet rijp. Daarom is er nu die commissie. Ook daar wordt een stap voorwaarts gezet. Laat nu de commissie aan de slag gaan. Nadien zal de geëigende, transparante, democratische publieke besluitvorming daarover plaatsvinden.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Wim Van Dijck: Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik kan alleen maar zeggen dat ik dit enigszins een rare manier van werken vind. De heer Bouckaert heeft het eigenlijk goed geschetst. Deze werkgroep hangt eigenlijk tussen de beide in: ofwel zou dit een brede politieke werkgroep moeten zijn, misschien van actieve politici, of van politici die niet meer actief zijn, mij om het even, maar toch met meer partijen, ofwel een technische werkgroep, die alles voorbereidt. Dit hangt daar zo'n beetje tussenin. Ik blijf dat gek vinden, maar goed, het is nu zo. Het is wachten op het werkstuk dat die mensen zullen afleveren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

■

Voorlopige Versie